

Jednatel

Spor mezi (bývalým) jednatelem společnosti s ručením omezeným a touto společností o náhradu škody způsobené porušením povinnosti jednatele jednat s péčí řádného hospodáře je sporem mezi obchodní korporací a členem jejího statutárního orgánu, týkajícím se výkonu funkce statutárního orgánu, k jehož projednání a rozhodnutí jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy [§ 9 odst. 2 písm. f) o. s. ř.]. Uvedené platí bez ohledu na to, zda žalobu podává sama společnost s ručením omezeným či její insolvenční správce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 4163/2017-411, ze dne 4.9.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Horizont ISPL v. o. s., se sídlem v O., jako insolvenční správce dlužnice Domažlické stavební spol. s r. o., se sídlem v D., zastoupené Mgr. G.N., advokátkou, se sídlem v O., proti žalovanému J. Š., zastoupenému JUDr. H.N., advokátkou, se sídlem v Č.K., o zaplacení 238.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Domažlicích pod sp. zn. 12 C 381/2015, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 5. 2017, č. j. 25 Co 39/2017-370, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 5. 2017, č. j. 25 Co 39/2017-370, a rozsudek Okresního soudu v Domažlicích ze dne 20. 9. 2016, č. j. 12 C 381/2015-316, se ruší a věc se postupuje k dalšímu řízení Krajskému soudu v Plzni jako soudu věcně příslušnému k řízení v prvním stupni.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Domažlicích rozsudkem ze dne 20. 9. 2016, č. j. 12 C 381/2015-316, zamítl žalobu o zaplacení 238.000 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a zavázal žalobkyni zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení ve výši 117.705 Kč (výrok II.).

Vyšel přitom z toho, že:

- 1) Žalovaný byl v období od 1. 11. 1991 do 15. 5. 2013 zapsán v obchodním rejstříku jako společník Domažlické stavební spol. s r. o., (dále jen „dlužnice“) [od 21. 6. 2011 jako její jediný společník]. Zároveň žalovaný vykonával v období od 1. 11. 1991 do 27. 3. 2013 funkci jednatele dlužnice, oprávněného jménem dlužnice samostatně jednat.
- 2) Žalovaný vybral z účtu dlužnice v období od 20. 12. 2012 do 2. 4. 2013 (dále jen „rozhodné období“) celkem 238.000 Kč, a to:
 - dne 20. 12. 2012 částku 95.000 Kč,
 - dne 10. 1. 2013 částku 20.000 Kč,
 - dne 19. 3. 2013 částku 15.000 Kč,
 - dne 22. 3. 2013 částku 8.000 Kč a
 - dne 2. 4. 2013 částku 100.000 Kč.
- 3) Výběry ze dne 20. 12. 2012 a ze dne 10. 1. 2013 byly vloženy a řádně záúčtovány do pokladny dlužnice, výběr ze dne 2. 4. 2013 byl použit ve prospěch dlužnice k hrazení nákladů její zakázky (rozestavěné budovy základní školy v B.).
- 4) Žalovaný přijal dne 27. 3. 2013 jako jediný společník dlužnice rozhodnutí v působnosti valné hromady, jímž schválil převod svého 100% obchodního podílu v dlužnici na P. K. Téhož dne uzavřel se jmenovaným smlouvu o převodu uvedeného obchodního podílu.
- 5) P. K. byl dne 15. 5. 2013 zapsán do obchodního rejstříku jako jednatel dlužnice, se dnem vzniku

funkce 27. 3. 2013.

6) Usnesením ze dne 5. 9. 2013, č. j. KSPL 56 INS 14083/2013-A-21, jež nabylo právní moci dne 8. 10. 2013, zjistil Krajský soud v Plzni úpadek dlužnice a do funkce její insolvenční správkyně ustanovil žalobkyni.

7) Usnesením ze dne 8. 11. 2013, č. j. KSPL 56 INS 14083/2013-B-8, jež nabylo právní moci dne 14. 12. 2013, prohlásil Krajský soud v Plzni na majetek dlužnice konkurs.

8) Dopisem ze dne 14. 12. 2015 vyzvala žalobkyně žalovaného, aby jí sdělil, na co vybrané peněžní prostředky vynaložil. Žalovaný na výzvu nereagoval.

9) Projednávaná žaloba (o náhradu škody) byla u soudu podána 21. 12. 2015.

Soud prvního stupně úvodem vysvětlil, že předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinnosti péče řádného hospodáře (§ 135 odst. 2 a § 194 odst. 5 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku; ve znění účinném do 31. 12. 2013, dále jen „obch. zák.“) jsou porušení právní povinnosti jednatelem společnosti s ručením omezeným, vznik škody a příčinná souvislost „mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody a zaviněním“. Důkazní břemeno ohledně těchto skutečností leží na poškozeném (žalobkyni). Žalovaný byl zatížen důkazním břemenem toliko ohledně skutečnosti, že jednal s péčí řádného hospodáře.

Podle soudu žalobkyně tvrdila v obecné rovině pouze to, že žalovaný postupně vybral z účtu dlužnice žalovanou částku a tyto peníze nepoužil v její prospěch. Žalobkyně netvrdila, za jakým účelem byly peníze, jež si měl žalovaný ponechat pro sebe, použity a z čeho usuzuje, že žalovaný nejednal s péčí řádného hospodáře. Pouhé výběry z účtu škodu nezakládají.

Námitce žalobkyně, podle níž žalovaný porušil povinnost poskytnout insolvenčnímu správci součinnost stanovenou § 210 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), když žalobkyni nepředal účetní doklady, se žalovaný dle názoru soudu prvního stupně ubránil, když prokázal, že „fyzicky předal firmu novému jednatelem“ a že žalobkyni poskytl kontakt na svého dlouhodobého daňového poradce J. Š. disponujícího účetnictvím dlužnice v elektronické podobě do počátku roku 2013. Žalobkyně neprokázala, že údajným porušením povinnosti poskytnout jí součinnost vznikla dlužnici škoda, ani příčinnou souvislost mezi porušením uvedené povinnosti a „vybranými finančními prostředky“.

Závěrem soud prvního stupně konstatoval, že žalovaný výběry „z větší části doložil“, jelikož prokázal, že peníze vybrané z účtu 20. 12. 2012 a 10. 1. 2013 byly vloženy do pokladny dlužnice a že částka vybraná 2. 4. 2013 byla použita ve prospěch dlužnice k financování zakázky v B.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Plzni ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 26.529 Kč (druhý výrok).

Odvolací soud se nejprve zabýval tím, zda je uplatněný nárok důvodný z titulu bezdůvodného obohacení. Podle odvolacího soudu žalobkyně netvrdila, za jakým účelem byly vybrané peníze použity a z čeho usuzuje, že nebyly použity ve prospěch dlužnice. Ačkoli ji tížilo důkazní břemeno o tom, že se žalovaný bezdůvodně obohatil, svá tvrzení nekonkretizovala; „toto břemeno“ tak neunesla. Nadto se žalovaný vůči tvrzení o bezdůvodném obohacení ubránil, když prokázal, že finanční prostředky (vybrané 20. 12. 2012, 10. 1. 2013 a 2. 4. 2013) čerpal ve prospěch dlužnice.

Následně odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož žalovaný neporušil povinnost stanovenou § 210 insolvenčního zákona.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, opírajíc jeho přípustnost o § 237 zákona

č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), uplatňujíc dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu „zrušil“.

Dovolatelka namítá, že po ní soudy obou stupňů v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu žádaly doplnění skutkových tvrzení ohledně toho, k čemu byly vybrané peníze žalovaným použity a z čeho dovolatelka usuzuje, že nebyly použity ve prospěch společnosti. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně uvedených skutečností však dle názoru dovolatelky tíží pouze žalovaného. Jinými slovy, je to žalovaný, kdo musí na svou obranu tvrdit a prokazovat, že vybrané peníze použil nikoliv pro svou soukromou potřebu, nýbrž k úhradě závazků dlužnice, resp. k zajištění jejího řádného chodu (v této souvislosti dovolatelka poukazuje na rozsudky Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdo 257/97, ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008, ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 114/2008, a rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, uveřejněný pod číslem 98/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dle názoru dovolatelky nelze dát soudům za pravdu ani v tom, že žalovaný svou povinnost tvrzení a povinnost důkazní splnil. Z jejich rozhodnutí se nepodávají konkrétní tvrzení žalovaného stran toho, na co jednotlivé vybrané částky použil a že tak učinil v souladu s potřebami dlužnice. Po uskutečnění dodnes nezodpovězených výběrů, těsně před zjištěním úpadku dlužnice, převedl žalovaný svůj podíl na P. K., jenž byl - dle slov soudu prvního stupně - zcela nekompetentní k tomu, aby vykonával funkci jednatele společnosti s ručením omezeným. Nadto, výběr ze dne 2. 4. 2013 ve výši 100.000 Kč žalovaný učinil v době, kdy již nebyl jednatelem dlužnice; skutečnost, zda byl tento výběr využit ve prospěch dlužnice, považuje dovolatelka za nedostatečně prokázanou.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání vyvrací jednotlivé dovolací námitky žalobkyně a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (účinné od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017), podle kterého Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm, se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Jelikož v dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti ani důkazy (§ 241a odst. 6 o. s. ř.), Nejvyšší soud vychází ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudy obou stupňů. V projednávané věci nelze přehlédnout jejich skutkový závěr, podle něhož žalovaný prokázal, že peníze vybrané ve dnech z 20. 12. 2012, 10. 1. 2013 a 2. 4. 2013 vložil do pokladny dlužnice, respektive použil na financování zakázky dlužnice.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak v části týkající se nároku na zaplacení 215.000 Kč s příslušenstvím (z titulu náhrady škody způsobené prvním, druhým a pátým výběrem) nezávisí ve smyslu § 237 o. s. ř. na vyřešení otázky rozložení důkazního břemene (tedy ani na závěru o jeho neunesení dovolatelkou); spočívá na závěru, podle něhož žalovaný prokázal, že peněžní prostředky vybrané ve výše uvedené dny použil ve prospěch dlužnice (tj. že ohledně nich neporušil povinnost péče řádného hospodáře).

Dovolatelka tento závěr zpochybňuje, činí tak ale prostřednictvím námitek vůči (údajně nesprávným) skutkovým zjištěním a hodnocení důkazů, jež nepředstavují způsobilý dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. v rozsahu, v němž se týká nároku na zaplacení 23.000

Kč s příslušenstvím (odpovídajícího výběrům z 19. 3. 2013 a 22. 3. 2013), a to k posouzení dovoláním otevřené otázky rozložení břemene tvrzení a břemene důkazního v řízení o náhradu škody způsobené porušením povinnosti jednatele společnosti s ručením omezeným jednat při výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

Dovolání je - v tomto rozsahu - i důvodné.

S ohledem na data výběru peněžních prostředků na projednávanou věc dopadají následující ustanovení obchodního zákoníku [srov. § 3028 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, a § 775 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)], jež ode dne prvního výběru až do zrušení obchodního zákoníku k 31. 12. 2013 nedoznala žádných změn.

Podle § 194 odst. 5 obch. zák. členové představenstva jsou povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu. Je-li sporné, zda člen představenstva jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tento člen představenstva. Ti členové představenstva, kteří způsobili společnosti porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva škodu, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně. Smlouva mezi společností a členem představenstva nebo ustanovení stanov vylučující nebo omezující odpovědnost člena představenstva za škodu jsou neplatné. Členové představenstva odpovídají za škodu, kterou způsobili společnosti plněním pokynu valné hromady, jen je-li pokyn valné hromady v rozporu s právními předpisy.

Z § 135 odst. 2 obch. zák. plyne (ve vztahu k jednatelům společnosti s ručením omezeným), že ustanovení § 194 odst. 2 první až páté věty, odstavce 4 až 7 a § 196a se použijí obdobně.

Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu přijaté k otázce rozložení důkazního břemene v řízení o náhradu škody způsobené porušením povinnosti jednatele jednat při výkonu funkce s péčí řádného hospodáře podle § 194 odst. 5 obch. zák. se podává:

- 1) Je-li v řízení vedeném proti jednatele společnosti s ručením omezeným (jako žalovanému) posuzováno, zda jednatel způsobil společnosti škodu porušením povinnosti vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře, nese jednatel důkazní břemeno (toliko) o tom, že (v konkrétním případě) jednal s péčí řádného hospodáře. Ve vztahu k ostatním předpokladům odpovědnosti jednatele za škodu způsobenou společností - tedy ohledně vzniku škody, jakož i příčinné souvislosti mezi škodou a protiprávním jednáním - nese důkazní břemeno (jakož i břemeno tvrzení) žalobce a nikoliv žalovaný člen orgánu (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3542/2011, ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013, anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 29 Cdo 6035/2016).
- 2) Nesení důkazního břemene o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, předpokládá, že jednatel uvede okolnosti, z nichž plyne, že v konkrétním případě jednal s péčí řádného hospodáře (tedy že bude tvrdit rozhodné skutečnosti), a k nim označí důkazy, jimiž mají být tyto rozhodné skutečnosti prokázány (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008, či ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015).
- 3) Nepodaří-li se jednatele prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře, stíhá jej neúspěch ve sporu (za předpokladu, že je prokázán vznik škody, její výše i příčinná souvislost mezi jednáním jednatele a vznikem škody). Naproti tomu, nepodaří-li se prokázat vznik škody či příčinnou souvislost mezi vznikem škody a protiprávním jednáním, je tato objektivní nejistota přičtena k tíži žalobci (srov. opět rozsudek sp. zn. 29 Cdo 440/2013, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo

4590/2016).

4) Jestliže žalující společnost s ručením omezeným tvrdí a prokáže, že žalovaný jakožto jednatel společnosti vybral z jejího účtu či z pokladny postupně peněžní prostředky, aniž by bylo zřejmé, jak (na co) byly tyto prostředky využity, je žalovaný jednatel podle § 135 odst. 2 ve spojení s § 194 odst. 5 obch. zák. povinen tvrdit a prokázat, že tyto peněžní prostředky byly využity ve prospěch společnosti. Dokazování toho, že žalovaný peněžní prostředky využil pro společnost, totiž není důkazem vzniku škody. Jde o otázku jednání s péčí řádného hospodáře, ohledně které nese důkazní břemeno žalovaný (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 29 Cdo 6035/2016, a judikaturu v něm citovanou).

Uvedené závěry se uplatní obdobně i v případě, že žalobu podala insolvenční správkyňe poškozené společnosti s ručením omezeným.

V projednávané věci dovolatelka v žalobě tvrdila existenci všech základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu: vznik škody (v podobě peněžních prostředků vybraných z účtu dlužnice, tj. škody skutečné, spočívající ve faktickém snížení jejího majetku), porušení povinnosti žalovaného jako jednatele dlužnice (nepoužití odčerpaných finančních prostředků, s nimiž měl právo disponovat v rámci obchodního vedení dlužnice, pro její podnikatelskou činnost, jež může představovat porušení povinnosti péče řádného hospodáře), a příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody (byl to právě žalovaný, kdo peníze z účtu dlužnice vybral a nevyužil je pro její podnikatelské účely).

Dovolatelka důkazní břemeno ohledně vzniku (případné) škody a příčinné souvislosti unesla, když prokázala, že předmětné peněžní prostředky, se kterými žalovaný disponoval, z majetku dlužnice ušly jednáním žalovaného (vybral je z účtu). To, zda peněžní prostředky byly použity pro dlužnici, je otázkou jednání s péčí řádného hospodáře, ohledně které nese důkazní břemeno žalovaný. Dovodil-li odvolací soud, že objektivní nejistotou ohledně toho, zda byly předmětné peněžní prostředky využity pro dlužnici, je stížena dovolatelka, není jeho posouzení otázky rozložení důkazního břemene v projednávané věci správné.

S ohledem na obranu žalovaného spočívající v tvrzení, že veškeré účetnictví předal novému jednatele dlužnice, lze dodat, že břemeno důkazní spočívá v povinnosti účastníka důkazy, jimiž mají být rozhodné skutečnosti prokázány, označit. Nemá-li listinu potřebnou k důkazu ve své dispozici, soud může dle § 129 odst. 2 o. s. ř. uložit tomu, kdo ji má u sebe (a to i účastníku řízení, resp. protistraně), aby ji předložil (tzv. ediční povinnost). V podrobnostech viz opět rozsudek sp. zn. 29 Cdo 440/2013 (srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5069/2015).

Otázku rozložení procesních břemen tedy odvolací soud posoudil nesprávně.

Je-li dovolání přípustné, přihlíží Nejvyšší soud i k jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Taková vada je dána i tehdy, rozhodoval-li v prvním stupni věcně nepřislušný soud (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. 20 Cdo 840/98, uveřejněného pod číslem 68/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Spor mezi (bývalým) jednatelem společnosti s ručením omezeným a touto společností o náhradu škody způsobené porušením povinnosti jednatele jednat s péčí řádného hospodáře je sporem mezi obchodní korporací a členem jejího statutárního orgánu, týkajícím se výkonu funkce statutárního orgánu, k jehož projednání a rozhodnutí jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy [§ 9 odst. 2 písm. f) o. s. ř.]. Řečené platí bez ohledu na to, zda žalobu podává sama společnost s ručením omezeným či její insolvenční správkyňe.

Jelikož ve věci rozhodl (jako soud prvního stupně) okresní soud, je řízení (jako celek) zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil v plném rozsahu. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc postoupil Krajskému soudu v Plzni jako soudu věcně příslušnému (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

V další fázi řízení se soud prvního stupně vypořádá i s otázkou, zda vložení dříve vybraných peněžních prostředků do pokladny dlužnice je průkazem jejich využití ve prospěch dlužnice i za situace, kdy se při převzetí dlužnice dovolatelkou v její pokladně tyto peněžní prostředky (již) nenacházely.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)